

Plenarhandling

B9-0342/2023

11.7.2023

FÖRSLAG TILL RESOLUTION

till följd av uttalanden av rådet och kommissionen

i enlighet med artikel 132.2 i arbetsordningen

om behovet av EU-åtgärder för sök- och räddningsinsatser i Medelhavet
(2023/2787(RSP))

Lukas Mandl

för PPE-gruppen

Domènec Ruiz Devesa, Birgit Sippel, Juan Fernando López Aguilar

för S&D-gruppen

Fabienne Keller

för Renew-gruppen

Erik Marquardt, Gwendoline Delbos-Corfield, Grace O’Sullivan,

Tineke Strik, Alice Kuhnke, Damien Carême, Monika Vana, Jordi Solé,

Damian Boeselager, Saskia Bricmont

för Verts/ALE-gruppen

Cornelia Ernst

för The Left-gruppen

Europaparlamentets resolution om behovet av EU-åtgärder för sök- och räddningsinsatser i Medelhavet (2023/2787(RSP))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

- med beaktande av den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna från 1948,
- med beaktande av Genèvekonventionen från 1951 och tilläggsprotokollet till denna,
- med beaktande av den internationella konventionen om säkerheten för människoliv till sjöss (Solas) från 1974 och den ändrade internationella sjöräddningskonventionen (SAR-konventionen) från 1979 samt Internationella sjöfartsorganisationens (IMO) resolutioner på området, särskilt resolution MSC.167(78) av den 20 maj 2004 om riktlinjer för behandling av personer som räddats till sjöss,
- med beaktande av artikel 5 i SAR-konventionen om operativa förfaranden,
- med beaktande av den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna,
- med beaktande av artikel 1, artikel 2.1, artikel 3, artikel 6, artikel 18, artikel 19 och artikel 24.2 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (stadgan),
- med beaktande av artikel 67.1, artikel 77.1 och artikel 77.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,
- med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 656/2014 av den 15 maj 2014 om fastställande av regler för övervakningen av de yttre sjögränserna inom ramen för det operativa samarbete som samordnas av Europeiska byrån för förvaltningen av det operativa samarbetet vid Europeiska unionens medlemsstaters yttre gränser¹,
- med beaktande av FN:s globala pakt av den 19 december 2018 för säker, ordnad och reguljär migration och om flyktingar,
- med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1896 av den 13 november 2019 om den europeiska gräns- och kustbevakningen och om upphävande av förordningarna (EU) nr 1052/2013 och (EU) 2016/1624²,
- med beaktande av kommissionens förslag av den 23 september 2020 om den nya pakten om asyl och migration (COM(2020)0609),

¹ EUT L 189, 27.6.2014, s. 93.

² EUT L 295, 14.11.2019, s. 1.

- med beaktande av kommissionens meddelande av den 1 oktober 2020 om vägledning om genomförandet av EU-reglerna om definition och förebyggande av hjälp till olaglig inresa, transitering och vistelse³,
- med beaktande av sin resolution av den 19 maj 2021 om skydd av de mänskliga rättigheterna och EU:s externa migrationspolitik⁴,
- med beaktande av rekommendationen från Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter från juni 2019 ”Lives saved. Rights protected. Bridging the protection gap for refugees and migrants in the Mediterranean”, dess uppföljningsrapport från 2021 ”A distress call for human rights – The widening gap in migrant protection in the Mediterranean” och dess människorättskommentar från september 2022 ”For the rights of the living, for the dignity of the dead – Time to end the plight of missing migrants in Europe”,
- med beaktande av sin resolution av den 8 mars 2022 om det krympande utrymmet för det civila samhället i Europa⁵,
- med beaktande av rekommendationen från FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter av den 11 oktober 2022 ”Nowhere but back: Assisted return, reintegration and the human rights protection of migrants in Libya”,
- med beaktande av EU:s handlingsplan för centrala Medelhavsområdet av den 21 november 2022,
- med beaktande av EU:s handlingsplan för den västra Medelhavsrutten/Atlantrutten av den 6 juni 2023,
- med beaktande av rapporten av den 20 mars 2023 från FN:s oberoende undersökningsuppdrag avseende Libyen,
- med beaktande av rapporten av den 6 juli 2023 från Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter ”Six steps to prevent future tragedies at sea”,
- med beaktande av artikel 132.2 i arbetsordningen, och av följande skäl:
 - A. Enligt Internationella sjöfartsorganisationen (IMO) har 27 633 personer registrerats som försvunna (troligtvis döda) i Medelhavet sedan 2014. Dödssiffran har varit högst i centrala Medelhavsområdet, där IMO rapporterar över 17 000 döda och försvunna. Under 2022 uppgick siffran över döda och försvunna till 2 406 och för 2023 uppgår motsvarande siffra redan till 1 875. Denna rutt är bara en av många dödliga rutter som används av människor som försöker ta sig till Europa.
 - B. Många sårbara personer, såsom kvinnor och ensamkommande barn, finns bland dem som försöker nå Europa genom att ta sig över Medelhavet. Många av dem riskerar att falla offer för människohandel eller att bli utnyttjade och behöver därför omedelbart

³ EUT C 323, 1.10.2020, s. 1.

⁴ EUT C 15, 12.1.2022, s. 70.

⁵ EUT C 347, 9.9.2022, s. 2.

skydd.

- C. Att rädda liv är först och främst ett uttryck för solidaritet med personer som befinner sig i fara, men också en rättslig skyldighet enligt såväl unionsrätten som internationell rätt – eftersom artikel 98 i FN:s havsrättskonvention (Unclos), som alla medlemsstater och unionen själv har ratificerat, ålägger staterna att bistå varje person som befinner sig i sjönöd.
- D. I artikel 19.2 g i Unclos, jämförd med artikel 17 i samma konvention, föreskrivs att ett utländskt fartyg har rätt till oskadlig genomfart genom territorialhavet till stater som är parter i konventionen och att genomfart av ett utländskt fartyg ska anses störa kuststatens lugn, ordning eller säkerhet om fartyget i territorialhavet tar ombord eller lämnar av varor, kontanta penningmedel eller personer i strid med kuststatens lagar och andra författningar rörande tullar, skatter, invandring eller hälsovård.
- E. Den internationella havsrätten och sjörätten kräver att staterna vidtar förebyggande åtgärder, åtgärder för tidig varning och insatsåtgärder för att minska risken för dödsfall till havs, bland annat genom att tillhandahålla lämpliga och effektiva sök- och räddningstjänster. Enligt europeisk människorättslagstiftning är staterna skyldiga att uppfylla positiva skyldigheter när det gäller att skydda livet på de personer som befinner sig inom deras jurisdiktion och att vidta förebyggande åtgärder för att förhindra verkliga och omedelbara faror för människoliv.
- F. Om den samordningscentral för sjöräddning som ansvarar för sök- och räddningsregionen inte tar ansvar för en insats, även då en sådan underlåtelse beror på ett systemfel, anses den första samordningscentral för räddningsinsatser som larmas vara ansvarig i enlighet med IMO:s sjösäkerhetskommittés riktlinjer från 2004 för behandling av personer som räddats till sjöss.
- G. Internationell sjörätt och människorättslagstiftning samt unionsrätten kräver att personer som räddats landsätts på en säker plats. Unionsrätten definierar ”säker plats” som en plats där räddningsinsatserna betraktas som avslutade och där de överlevandes liv inte är i fara, där deras grundläggande mänskliga behov kan tillgodoses och varifrån transport till de överlevandes nästa destination eller slutdestination kan ordnas, med beaktande av skyddet av deras grundläggande rättigheter i enlighet med principen om non-refoulement.
- H. Alla fartyg som är verksamma i Medelhavet är, även vid räddningsinsatser, skyldiga att respektera relevanta internationella konventioner och andra tillämpliga bestämmelser.
- I. I enlighet med kommissionens vägledning om genomförandet av EU-reglerna om definition och förebyggande av hjälp till olaglig inresa, transitering och vistelse ”[måste a]lla som deltar i sök- och räddningsinsatser [...] följa instruktionerna från den samordnande myndigheten när de deltar i insatserna, i enlighet med allmänna principer och tillämpliga regler i internationell sjörätt och människorättslagstiftning”. I vägledningen anges det vidare att ”[k]riminalisering av icke-statliga organisationer eller andra icke-statliga aktörer som utför sök- och räddningsinsatser under iakttagande av den relevanta rättsliga ramen utgör en överträdelse av internationell rätt och är därför inte tillåten enligt EU-rätten”.

- J. Sedan insatsen Mare Nostrum avslutades den 31 oktober 2014 har det inte förekommit några proaktiva statliga sök- och räddningsinsatser i centrala Medelhavsområdet.
- K. Den 20 mars 2023 beslutade rådet att förlänga mandatet för EU:s GSFP-insats (gemensamma säkerhets- och försvarspolitik) EUNAVFOR MED IRIINI till den 31 mars 2025. Insatsen har bl.a. i uppgift att stödja kapacitetsuppbyggnad och utbildning av den libyska kustbevakningen och flottan.
- L. Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex) bedriver för närvarande arbete i Medelhavet genom Themis (som stöder Italien i centrala Medelhavsområdet), Poseidon (som stöder Grekland vid den grekiska sjögränsen till Turkiet) och Indalo (som stöder Spanien i västra Medelhavsområdet).
- M. Den libyska kustbevakningen fortsätter att fånga upp eller undsätta ett stort antal personer till havs. Den gemensamma samordningscentralen för räddningsinsatser i Libyen har vid ett flertal tillfällen underlåtit att fullgöra sina skyldigheter enligt internationell sjörätt att samordna räddningsinsatser, reagerar ofta inte på nödanrop, har hindrat icke-statliga organisationers fartyg från att rädda liv och har satt liv på spel när de undsatt eller fångat upp människor till havs. Frontex resurser har använts för att överföra information till den libyska samordningscentralen för sjöräddning om personer i sjönöd.
- N. Personer som fångas upp av den libyska kustbevakningen överförs till förvarsenheter där de systematiskt utsätts för godtyckliga frihetsberövanden under omänskliga förhållanden, och där tortyr och annan misshandel, inbegripet våldtäkt, liksom godtyckligt dödande och godtyckligt utnyttjande, är utbrett. FN:s flyktingkommissarie anser att Libyen inte uppfyller kriterierna för att betecknas som en säker plats för landsättning efter sjöräddning.
- O. Migrantsmuggling och människohandel är olika företeelser som hanteras med hjälp av olika rättsliga ramar på unionsnivå och internationell nivå. Människohandel innebär att man rekryterar, transporterar eller tar emot en person genom våld, vilseledande eller utnyttjande av personens utsatta belägenhet i exploateringssyfte, medan smuggling av migranter enligt protokollet mot människosmuggling land-, luft- och sjövägen (FN:s protokoll mot smuggling) innebär främjande, i syfte att direkt eller indirekt uppnå ekonomisk eller annan materiell vinning, av en persons olagliga inresa i en stat som är part i protokollet och i vilken personen inte är medborgare eller stadigvarande bosatt.
- P. I sin resolution av den 12 april 2016 om situationen i Medelhavsområdet och behovet av ett helhetsgrepp på migration i EU ansåg parlamentet att unionen måste vidta permanenta, kraftfulla och effektiva åtgärder när det gäller sök- och räddningsinsatser till havs för att förhindra stigande dödstal bland migranter som försöker ta sig över Medelhavet. Lagliga och säkra vägar bör skapas för att minska den irreguljära migrationen och antalet dödsfall i Medelhavet.
- Q. I sin resolution av den 18 april 2018 om framstegen när det gäller FN:s globala pakter för säker, ordnad och reguljär migration samt om flyktingar efterlyste parlamentet ökad kapacitet i samband med sök- och räddningsinsatser för personer i nöd. Dessutom förespråkade parlamentet att alla länder ökar sin kapacitet och erkänner det stöd som ges av privata aktörer och icke-statliga organisationer vid räddningsinsatser till havs och

på land.

- R. En kraftfull och permanent mekanism för solidaritet mellan medlemsstaterna är en viktig prioritering för att säkerställa en rättvis ansvarsfördelning på EU-nivå efter att migranter landsatts efter en sök- och räddningsinsats.
1. Europaparlamentet beklagar djupt och uttrycker sin sorg över att liv än en gång har gått till spillo i Medelhavet, i synnerhet i samband med förlisningen den 14 juni 2023 då en fiskebåt sjönk i Egeiska havet utanför kusten vid Pylos, Messenien, Grekland, med ca 750 personer ombord, av vilka 104 har räddats. 82 kroppar har återfunnits medan övriga är försvunna, troligtvis döda. Parlamentet uppmanar EU och medlemsstaterna att göra sitt yttersta för att identifiera kropparna och de saknade personerna, och att informera de anhöriga. Parlamentet påminner om att de överlevande måste behandlas värdigt och humanitärt och uppmanar medlemsstaterna att utnyttja mekanismen för tillfällig frivillig omplacering för att omplacera dessa personer med hänsyn tagen till familjeband och se till att de får den vård de behöver.
 2. Europaparlamentet påminner om skyldigheten enligt internationell rätt att bistå personer i nöd och uppmanar alla medlemsstater att, både enskilt och när de agerar som EU-medlemsstater eller i relevanta internationella forum, fullständigt rätta sig efter normerna i tillämplig internationell rätt och i unionsrätten. Parlamentet uppmanar alla fartyg som utför sök- och räddningsinsatser att följa de instruktioner som den behöriga samordningscentralen för räddningsinsatser ger i enlighet med tillämplig internationell rätt och unionsrätten, och att samarbeta med medlemsstaternas myndigheter och Frontex för att säkerställa migranternas säkerhet.
 3. Europaparlamentet finner det oroväckande att IOM har registrerat 27 633 människor som försvunna i Medelhavet sedan 2014, trots att många människor har räddats under de senaste åren. Parlamentet uppmanar kommissionen att granska medlemsstaternas nuvarande praxis i fråga om sök- och räddningsinsatser och att omedelbart påbörja arbetet med en ny, mer hållbar, tillförlitlig och permanent strategi för sök- och räddningsinsatser som kan ersätta befintliga ad hoc-lösningar, och att ge medlemsstaterna materiellt, finansiellt och operativt stöd för att stärka den övergripande kapaciteten för att rädda liv till sjöss och samordna sök- och räddningsinsatser.
 4. Europaparlamentet uppmanar dessutom medlemsstaterna och Frontex att stärka proaktiva sök- och räddningsinsatser genom att tillhandahålla fartyg och utrustning för sök- och räddningsinsatser i tillräcklig mängd samt personal längs rutterna där de effektivt kan bidra till att rädda liv. Parlamentet uppmanar kommissionen att stödja sådana initiativ politiskt och ekonomiskt. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att fullt ut utnyttja alla fartyg som kan bistå vid sök- och räddningsinsatser, inbegripet fartyg som används av icke-statliga organisationer. Parlamentet anser att icke-statliga organisationers fartyg och handelsfartyg inte får ersätta medlemsstaternas och EU:s skyldighet att genomföra sök- och räddningsinsatser. Parlamentet efterlyser inrättandet av ett övergripande EU-sök- och räddningsuppdrag som ska genomföras av medlemsstaternas behöriga myndigheter och Frontex.
 5. Europaparlamentet anser att alla aktörer i Medelhavsområdet proaktivt bör skicka information och där så är lämpligt vidarebefordra nödmeddelanden som rör personer

som befinner sig i sjönöd till de myndigheter som ansvarar för sök- och räddningsinsatser och, i tillämpliga fall, till alla fartyg i närområdet som omedelbart skulle kunna delta i sök- och räddningsarbetet och föra dessa personer till ett säkert landsättningsställe. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att ta vederbörlig hänsyn till kommissionens vägledning om genomförandet av EU-reglerna om definition och förebyggande av hjälp till olaglig inresa i syfte att göra det möjligt för alla aktörer som deltar i sök- och räddningsarbetet att agera. Parlamentet uppmanar vidare medlemsstaterna att se till att deras närmaste säkra hamnar förblir öppna för icke-statliga organisationers fartyg och att inte kriminalisera dem som bistår migranter som befinner sig i nöd.

6. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att stärka sin samordnande roll inom kontaktgruppen för sök- och räddningsinsatser genom att mer regelbundet sammankalla möten och involvera alla aktörer som deltar i sök- och räddningsinsatser, inbegripet icke-statliga organisationer och fartygsägare, i syfte att utveckla större synergier och gemensam praxis för att snabbt kunna agera vid tillbud till sjöss. Parlamentet uppmanar kommissionen att regelbundet rapportera till parlamentet om arbetet i kontaktgruppen för sök- och räddningsinsatser.
7. Europaparlamentet uppmanar Frontex att avsevärt förbättra den information som finns tillgänglig om byråns operativa verksamhet avseende sök- och räddningsinsatser och att se till att allmänheten får ta del av korrekt och heltäckande information om dess verksamhet till havs, samtidigt som parlamentet är medvetet om byråns rättsliga skyldighet att inte avslöja operativ information som ”skulle äventyra uppnåendet av målen för insatserna”. Parlamentet uppmanar Frontex att fullgöra sina specifika skyldigheter enligt förordningen om en europeisk gräns- och kustbevakning, däribland att regelbundet lämna detaljerade uppgifter till de parlamentsledamöter som den är skyldig att rapportera till. Parlamentet betonar särskilt behovet av mer utförlig information efter insatsen.
8. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att undersöka om de insatser som vissa medlemsstater gör i enlighet med sin nationella lagstiftning för att hindra räddningsfartyg från att ta sig in på deras territorialvatten utan förhandstillstånd är förenliga med unionsrätten och internationell rätt och med artikel 18 i stadgan om de grundläggande rättigheterna, jämförd med den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna och Genèvekonventionen, och att vidta lämpliga åtgärder om den i sin bedömning kommer fram till att medlemsstaternas insatser inte är förenliga med unionsrätten.
9. Europaparlamentet uppmanar att EU:s medlemsstater bör säkerställa att det sker en snabb och oberoende utredning av alla förlisningar och att de i utredningen bör ta hjälp av människorättsorgan som är specialiserade på sådana frågor. Parlamentet understryker att EU bör finna sätt att i samband med utredningen av förlisningar tillämpa de insyns- och ansvarighetsprinciper som fastställs i EU:s bestämmelser.
10. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att dela övergripande information och uppgifter om nivån på det stöd som tillhandahålls genom finansiering från EU och medlemsstaterna till gräns- och kustbevakningar i tredjeländer, däribland Libyen, Turkiet, Egypten, Tunisien och Marocko, inte bara genom direktöverföringar utan även

i form av materiellt, tekniskt och utbildningsrelaterat stöd, bland annat som en del av EU-byråernas verksamhet. Parlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att granska anklagelserna om att den libyska kustbevakningen har gjort sig skyldig till allvarliga kränkningar av grundläggande rättigheter och att avsluta samarbetet om det fastställs att människor som fångas upp till havs utsätts för allvarliga kränkningar av grundläggande rättigheter.

11. Europaparlamentet uppmanar kommissionen, medlemsstaterna och Frontex att säkerställa att landsättning endast sker på säkra platser i enlighet med relevant internationell rätt och unionsrätten, och att säkerställa att en sådan hamn är den närmaste säkra hamn som är tillgänglig för landsättning. Parlamentet påminner alla aktörer om att de måste avhålla sig från att ge instruktioner till fartygsbefälhavare som direkt eller indirekt skulle kunna leda till att landsättningen av utsatta personer onödigt fördröjs eller till att utsatta personer landsätts på ett osäkert ställe.
12. Europaparlamentet uppmanar att säkra och lagliga vägar är det bästa sättet att undvika förluster av människoliv och uppmanar medlemsstaterna att stärka sina vidarebosättningsåtgärder och att vid behov inrätta humanitära korridorer till Europeiska unionen.
13. Europaparlamentet påminner om att den europeiska integrerade gränsförvaltningen bör genomföras som ett delat ansvar mellan Frontex och nationella myndigheter med ansvar för gränsförvaltning, däribland kustbevakningar i den mån de utför gränsövervakningsinsatser till sjöss och andra gränskontrolluppgifter.
14. Europaparlamentet fördömer kraftfullt kriminella smugglare och människohandlare som utnyttjar utsatta personer och sätter liv på spel till sjöss, och efterlyser stärkta insatser för att upplösa deras kriminella nätverk, lagföra de ansvariga och avbryta deras brottsliga verksamhet.
15. Europaparlamentet påminner om att människor i länder utanför EU i ett tidigt skede måste informeras i media och via utbildningsinstitutioner om att rutten över Medelhavet är dödlig och farlig. Parlamentet efterlyser samarbete med dessa länder utanför EU för detta ändamål.
16. Europaparlamentet noterar att parlamentet tidigare har uttryckt åsikten att unionen måste vidta permanenta, kraftfulla och effektiva åtgärder när det gäller sök- och räddningsinsatser till sjöss för att förhindra att dödstalen bland migranter som försöker ta sig över Medelhavet stiger. Parlamentet anser att korrekt genomförande av skyldigheter enligt internationell rätt om sök- och räddningsinsatser kräver en mer proaktiv och bättre samordnad strategi för sök- och räddningsinsatser från unionens och dess medlemsstaters sida. Parlamentet är övertygat om att Frontex – i nära samarbete med medlemsstaterna – bör spela en central roll i en mer proaktiv unionsstrategi för sök- och räddningsinsatser.
17. Europaparlamentet anser att kommissionen och medlemsstaterna, i enlighet med rekommendationerna från byrån för grundläggande rättigheter, som ett första steg bör komma överens om att utbyta sök- och räddningsprotokoll och ta fram bästa praxis för att göra det möjligt för medlemsstaterna att anpassa sina sök- och räddningsprotokoll. Parlamentet anser vidare att kommissionen även bör överväga att knyta EU-finansiering

för sjögränsförvaltning till användningen av protokoll som säkerställer snabbt bistånd till personer som befinner sig i sjönöd.

18. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till kommissionen, rådet, medlemsstaterna och deras nationella parlament, Frontex, Europeiska unionens asylbyrå, Europol, byrån för grundläggande rättigheter, FN:s flyktingkommissarie, Internationella organisationen för migration samt icke-statliga organisationer som bedriver sök- och räddningsverksamhet.